

Kvinnelige helter

TEKST

Reidar Ommundsen

PUBLISERT 1. august 2004

Dersom vi hører uttrykket, «heltemodig» kommer mange til å tenke på en mann, men hvorfor det egentlig? Er menn mer heltemodige enn kvinner i virkelighetens verden, eller er det bare en av mange fordommer om menns fortrefelighet sett i forhold til kvinnekjønnen?

Dette spørsmålet har to psykologer fra universitetet i Chicago sett nærmere på. Inspirasjonen til å foreta en undersøkelse omkring dette, var at de hadde inntrykk av at Carnegie-medaljen for heltemodig atferd langt oftere ble tildelt menn enn kvinner. Er det fordi menn faktisk oppfører seg mer heltemodig, eller er det fordi vi ubevisst forbinder heltemodig atferd med menn, og av den grunn er tilbøyelige til å overse eller ignorere heltemodig atferd hos kvinner?

De to forskerne startet med å få bekreftet sin oppfatning. Det *var* faktisk en stor overvekt av menn blant mottakere av Carnegie-medaljen i USA gjennom de siste årene. Neste trinn var at de søkte å bestemme andelen av kvinner og menn som – ut fra forskernes egen definisjon av en heltedåd – kunne sies å ha opptrådt heltemodig. Som utgangspunkt definerte forskerne heltemodig atferd som det å sette eget liv eller helse på spill for å redde andre.

Det første området der de undersøkte menns og kvinners heltemodige atferd handlet om de mennesker som med livet som innsats – og som regel i det skjulte – hadde reddet jøder fra nazistenes forfølgelser under den 2. verdenskrig i Europa. Holocaust-senteret i USA har i mange år samlet inn historier om denne formen for heltemodig atferd i forbindelse med forsøk på å redde jøder fra gasskamrene. En systematisk gjennomgang av disse rapportene viste at det forekom flere kvinnelige enn mannlige helter, noe som altså ikke underbygger en forestilling om at heltedåd – definert som ovenfor – er en mannlige spesialitet.

De to forskerne tok også for seg tre andre, og kanskje ikke så dramatiske, områder der man kan snakke om heltemodig atferd, nemlig 1) organdonasjon (i levende live), deltakelse i frivillig, risikofyllt u-landsarbeid og 3) frivillig legearbeid i krigs- og katastrofeområder. Også her mente forskerne å finne en overvekt av kvinner fremfor menn. Med støtte i dette tallmaterialet mener de derfor at forestillingen om at det særlig er menn som er heltemodige, er feil. De to forskerne heller til den oppfatning at når menn er overrepresentert blant mottakere av Carnegie-medaljen, avslører dette en tendens til i særlig grad å legge merke til og beundre heltemodig atferd hos menn.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 41, nummer 8, 2004, side

TEKST

Reidar Ommundsen